

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ. -ΑΠΟ ΤΟΣΟ ΝΩΡΙΣ;

Ασπασία Βασιλάκη, νηπιαγωγός, Θ, Διακόνου 9, 71305, aspasiavasilaki@yahoo.gr, 6946069491, 2810 263312

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : Θεματική προσέγγιση, διαθεματικότητα, ενέργεια, ανανεώσιμες πηγές, εξοικονόμηση ενέργειας, περιβάλλον, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ΔΕΠΠΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικό Πρόγραμμα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ζήτημα της κατανάλωσης, έτσι όπως έχει πολλαπλά επισημανθεί, μεταφράζεται επί της ουσίας σε μια αύξηση αφενός της κατανάλωσης των φυσικών πόρων και αφετέρου των αποβλήτων που αποδίδονται στο περιβάλλον (Φλογαΐτη, 2006). Η αναγκαιότητα, λοιπόν, της μετατροπής των γνώσεων σε ήθος (Κυρίδης- Μαυρικάκη, 2003), προκειμένου να αντιμετωπίζονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα, είναι ένα θέμα που αφορά και τη βάση της εκπαίδευσης, δηλαδή το νηπιαγωγείο, δεδομένου ότι αποτελεί την πρώτη προσπάθεια από την πλευρά του κοινωνικού συνόλου να συστηματοποιήσει σημεία αναφοράς της παιδικής ανάπτυξης (Κουτσοβάνου και ομάδας εργασίας, 2005).

Η υλοποίηση ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) με θέμα την Ενέργεια απευθυνόμενο σε παιδιά νηπιαγωγείου, λειτούργησε «αλυσιδωτά» ως προς τα οφέλη, λόγω των γνωστικών συγκρούσεων των παιδιών (Ματσαγγούρας, 2004) με τις συνήθειες της οικογένειάς τους και την εμπλοκή των γονέων σε μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και εφαρμογής. Οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν, προσαρμόστηκαν στα ενδιαφέροντα των παιδιών με ποικίλες μεθόδους εργασίας (Ραβάνης, 1999) και την υποστήριξη ειδικών φορέων (Ενεργειακό Κέντρο Περιφέρειας Κρήτης, SEMEP- UNESCO, Εθνικά Δίκτυα).

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ως σκοπός του προγράμματος ήταν η γνωριμία με τις ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας και η κατάκτηση θετικών στάσεων συμπεριφοράς σχετικά με την εξοικονόμηση Ενέργειας σε μαθητές νηπιαγωγείου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αναφορά στις δράσεις αυτού του προγράμματος.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αν και η μέθοδος εργασίας που προσιδιάζει καλύτερα στα προγράμματα Π.Ε. είναι τα Σχέδια Εργασίας (Σφυρόρα, Μ.), η μέθοδος υλοποίησης του συγκεκριμένου προγράμματος ήταν η Θεματική Προσέγγιση (ΔΕΠΠΣ, Οδηγός Νηπιαγωγού). Η επιλογή αυτή έγκειτο στο ίδιο το γεγονός της ανάδυσης του θέματος, ένα θέμα το οποίο για το νηπιαγωγείο απαιτεί περισσότερο «οργανωμένες εμπειρίες μάθησης» (Γκλιάνου, 2006). Με τη Θεματική Προσέγγιση αναζητήσαμε συστηματικά διαθεματικές συνδέσεις και προεκτάσεις μεταξύ των γνωστικών περιοχών. (ΔΕΠΠΣ, Γκλιάνου, Ματσαγγούρας, κ.ά.). Έτσι, οι γνωστικές περιοχές που συνδέθηκαν πέρα από τη Μελέτη Περιβάλλοντος (ανθρωπογενές και φυσικό) στην οποία εντάσσεται θεματικά η Ενέργεια, ήταν σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ (2003): η Γλώσσα, τα Μαθηματικά, η Τεχνολογία, η Δημιουργία και Έκφραση και οι Φυσικές Επιστήμες.

Σχετικά με τα μέσα εργασίας που χρησιμοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση του προγράμματος αυτά ήταν: οργανωμένα πειράματα (Ραβάνης, 1999), επιστημονική μέθοδος (ερώτηση- υπόθεση- πείραμα- αξιολόγηση- ανατροφοδότηση), επισκέψεις, μελέτη πεδίου (ΔΕΠΠΣ, 2003), κατασκευές (με τη μέθοδο της Επίλυσης Προβλήματος), παιχνίδια προσομοίωσης και δημιουργία αυτοσχέδιας ιστορίας.

Η διαχείριση του θέματος έγινε με την κατάταξη του σε τρεις υπο-ενότητες. Ως πρώτο θέμα διερευνήθηκε το νερό (εξοικείωση με το στοιχείο και μορφές εξοικονόμησης). Έπειτα

ασχοληθήκαμε με τον άνεμο (η χρήση του ανέμου διαχρονικά -αιολική ενέργεια) και τέλος με τον ήλιο και τις εφαρμογές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο «οικολογικό σπίτι». Η ηλιακή ενέργεια ωστόσο διέτρεχε όλο το πρόγραμμα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ 1

Σωστή χρήση νερού

Ελεύθερα πειράματα με νερό

Νερόμυλος με φωτοβολταϊκό

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σε παιδαγωγικό επίπεδο η αξιολόγηση έχει την έννοια της διάγνωσης των διδακτικών καταστάσεων και της ανατροφοδότησης των ατόμων που ενέχονται σ' αυτές (Ζυγούρη, 2005). Σχετικά με αυτό, η αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος πραγματοποιήθηκε με τη χρήση Φακέλων Εργασιών Μαθητή-portfolio (ΔΕΠΠΣ, Οδηγός Νηπιαγωγού Γουργιώτου, Κουλουμπαρίτση & Ματσαγγούρας, Μαρτίδου – Φορσιέρ, κ.ά.), ο οποίος περιελάμβανε: ενδεικτικές εργασίες των μαθητών αναφορικά με το πρόγραμμα, απομαγνητοφωνήσεις κατά την επίλυση προβλήματος, φωτογραφίες, παρατηρήσεις και ημερολόγιο δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού.

Ωστόσο, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εστίαζε όχι τόσο στην κατάκτηση γνώσεων στο θέμα της Ενέργειας, όσο στην αξιοποίησή τους στην καθημερινή ζωή των μαθητών με την αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών. Η εκπαίδευση αυτή σχετικά με τις αξίες είναι κεφαλαιώδους σημασίας, δεδομένου ότι *«συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη ικανοτήτων για διερεύνηση και κριτική ανάλυση των αξιών που κρύβονται πίσω από τα περιβαλλοντικά και τα κοινωνικά ζητήματα και εκείνων που στηρίζουν τις αποφάσεις σε σχέση με την αειφορία»* (Φλογαΐτη, 2006).

Συνεπώς, τα αποτελέσματα του προγράμματος δεν μπορούσαν να είναι άμεσα μετρήσιμα. Ειδικά, δε με τον μη υποχρεωτικό χαρακτήρα των προγραμμάτων Π.Ε. στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας (ενώ ήδη με τη Διακήρυξη της Τιφλίδας επισημαίνεται η διοργάνωση μιας συστηματικής δράσης της Π.Ε. στα σχολεία (δράση 3, παρ. 4)), η αποτελεσματικότητα των δράσεων δεν μπορεί αναπόφευκτα να εκτιμηθεί σε ένα βάθος χρόνου.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η Π.Ε. εμφανίζεται στην Ελλάδα ήδη από το 1976. Η ανάπτυξή της δεν οφείλεται τόσο σε αυτονομία προϋπαρχουσών ιδεών, όσο στη σύνδεσή της με τις δραστηριότητες διεθνών οργανισμών που είχαν σκοπό τη διάδοσή της (Παπαδημητρίου, 1998). Επισήμως, με το Νόμο 1982/90 (άρθρο 11, παρ. 13), στα σχολικά προγράμματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης εισάγεται η Π.Ε, ενώ, τον επόμενο χρόνο ο νόμος επεκτείνεται και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Η σημαντική ανταπόκριση των εκπαιδευτικών μετά από δεκαπέντε σχεδόν «επίσημα» χρόνια ύπαρξης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αφήνει ακόμη και σήμερα ορισμένα «κενά» ως προς την επιλογή θεμάτων γύρω από την Π.Ε. Σημειώνεται, μία εστίαση σε παραδοσιακά θέματα (Βασιλάκη, 2006), ενώ, κάποια άλλα θεωρούνται σχεδόν «απαγορευμένα» στις χαμηλές βαθμίδες εκπαίδευσης, όπως είναι το νηπιαγωγείο, λόγω δυσκολίας προσέγγισης.

Αυτός ο λόγος ήταν μία πρόκληση για το σχεδιασμό προγράμματος με θέμα την Ενέργεια στο νηπιαγωγείο. Η ανταπόκριση των μαθητών και η εξελικτική πορεία του προγράμματος υπερέβη τις προσδοκίες που υπήρχαν κατά τον αρχικό σχεδιασμό, με αποτέλεσμα την «απενοχοποίηση» τελικά της Π.Ε. στη θεματική επιλογή σχετικών προγραμμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Φλογαίτη, Ε., (2006), *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
2. Φλογαίτη Ε., (1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
3. Παπαδημητρίου, Β., (1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Σχολείο*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
4. Κυρίδης Α.- Μαυρικάκη Ε.- επιμέλεια (2003), *Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο ελληνικό Δημοτικό σχολείο- έρευνα πεδίου*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
5. Ζυγούρη, Ε., (2005), *Αξιολόγηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
6. Σφυρόερα Μ., *Το Σχέδιο Εκπαιδευτικής Δράσης και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Ανασύρθηκε στις 20 Ιουνίου 2006 από www.psed.duth.gr/SFYROERAKEIM.html-22k
7. Ραβάνης, Κ., (1999), *Οι Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
8. Ραβάνης, Κ., (2003), *Δραστηριότητες για το νηπιαγωγείο από τον κόσμο της φυσικής*, Δίπτυχο, Αθήνα.
9. Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε, (1999), *Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Η Διακήρυξη της Τιφλίδας*, τεύχος 2, μετ. Ψαλλιδά, Ι., Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε, Αθήνα .
10. Ashbrook, P., (2003), *250 Πειράματα Φυσικής για το Νηπιαγωγείο*, Πατάκης, Αθήνα.
11. Βασιλάκη, Α., (2006), *Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στο ΔΕΙΠΠΣ για το νηπιαγωγείο: εργασία για τη σημασία της Μελέτης Περιβάλλοντος του ΔΕΙΠΠΣ στην αποσαφήνιση της θεματολογίας της Π.Ε.*, 2^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, 15-17 Δεκεμβρίου 2006, Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 96- 102.
12. Δ.Ε.Π.Π.Σ. (2003), ΥΠΕΠΘ- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανασύρθηκε στις 20 Ιουνίου 2006 από www.pi-schools.gr
13. Δαφέρμου Χ.- Κουλούρη Π.- Μπασαγιάννη Ε., (2006), *Οδηγός Νηπιαγωγού*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- ΟΕΔΒ, Αθήνα.
14. Ματσαγγούρας, Η., (2004), *Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας, Η Σχολική Τάξη*, Γρηγόρης, Αθήνα.
15. Κουτσοβάνου, Ε., και ομάδα εργασίας, (2005), *Προγράμματα προσχολικής Εκπαίδευσης και η Διαθεματική Διδακτική Προσέγγιση*, Οδυσσέας, Αθήνα.
16. Κουλουμπαρίτση, Α., Ματσαγγούρας, Η., *Φάκελος Εργασιών του Μαθητή (portfolio)*, Η αυθεντική αξιολόγηση στη Διαθεματική Διδασκαλία ανασύρθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2006 από www.cpe.gr/kapsalis/d1.pdf
17. Γκλιάου, Ν., *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το νηπιαγωγείο* ανασύρθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2006 από www.cpe.gr/egyklloi/epimorfotika_seminaria_nipiagogon.pdf
18. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ενδεικτικές οδηγίες σχεδιασμού προγραμμάτων-Μεθοδολογικές προσεγγίσεις*, ανασύρθηκε στις 12 Νοεμβρίου 2006 από http://www.pi-schools.gr/perivalontiki/odig_sxed_c.html
19. Δέσποινα Μαρτίδου – Φορσιέρ, *Μια σημαντική καινοτομία στην εκπαίδευση φάκελος επιτευγμάτων (portfolio)* ανασύρθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2006 από athena.pi.ac.cy/despo/greek/projects/despoarticle.html
20. Έφη Γουργιώτου, *Αξιολόγηση: η σημασία και η χρήση της στο νηπιαγωγείο* ανασύρθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2006 από www.cpe.gr/egyklloi/epimorfotika_seminaria_nipiagogon.pdf